

HYVÄÄ ELÄMÄÄ MUISTIYSTÄVÄLLISESSÄ YHTEISKUNNASSA

- terveisiä Muistikonferenssista

Kuningatar Elisabeth II avasi 9.11.2022 tämänvuotisen Muistikonferenssin. Tavallaan. Konferenssin järjestäjätahon, Muistiliiton toiminnanjohtaja Katriina Suomu nosti äskettäin lähes 100-vuotiaana kuolleen kuningattaren esimerkiksi pitkästä ja työteliästä elämästä sekä maailmanlaajuisesta arvostuksesta. Mutta mitä on todellisuus, miten puhumme vanhuudesta ja vanhuksista, miten arvostamme vanhuutta ja miten se näkyy?

Seuraavassa muutamia poimintoja konferenssipäivän ohjelmasta.

Professori Teppo Kröger Jyväskylän yliopistosta esitti painavia lukuja ja faktoja suomalaisesta vanhuspalvelujärjestelmästä. Suuria kysymyksiä ratkottavaksi on ainakin seitsemän:

- rahoitus
- palvelujen saatavuus
- palvelujen sisältö ja laatu
- henkilökunnan saatavuus ja osaaminen
- johtaminen
- omaisten asema
- ikääntyneiden oikeudet ja vaikuttamismahdollisuudet

Rahoituksen osalta on tunnettu tosiasia, että Suomi on yhä peränpitäjä muihin Pohjoismaihin verrattuna. Palvelujen saatavuudessa, sisällössä ja laadussa on Suomessa tapahtunut suuri muutos viime vuosikymmenten aikana. Muun muassa hoitajamitoitus on vaikuttanut niin, ettei palvelujen tarjonta vastaa kysyntään, vaikka sinällään hoitajamitoituksen määrittäminen on oikeansuuntainen uudistus.

Tulevaisuuden palvelutarpeita mietittäessä arvioidaan usein, että tulevat vanhuspolvet ovat nykyisiä terveempiä. Krögerin mukaan avun tarve ei kuitenkaan poistu, vaan sen sijaan lykkääntyy korkeampaan ikään.

Sairaanhoidollinen painotus on Krögerin mukaan vahvistunut kotihoidossa, mikä on sisällöltään aikaisempaa enemmän perushoitoa ja vähemmän esimerkiksi sosiaalista vuorovaikutusta tai vaikkapa ulkoilun tukemista. Käyntejä voi olla paljon, mutta ne saattavat usein olla lyhyitä tarkistuksia.

Mielenkiintoinen tutkimuskysymys on se, käyttäisikö itse palvelua. Pohjoismaista Suomi ja ehkä yllättäen Tanska jäävät tässä hännille. Lopputulemana Kröger arvioi, että Suomen palvelujärjestelmä on järjestelmäkeskeinen, ei tarve- eikä käyttäjälähtöinen. Meiltä puuttuu yhä ikääntyneiden ihmisoikeussopimus eikä esimerkiksi vanhuspalvelulaissa ole subjektiivista oikeutta yhtään mihinkään.

Konferenssissa oli esillä myös monia mielenkiintoisia kehittämishankkeita, muun muassa miten toimintaterapeutti voi vahvistaa muistisairautta sairastavan ihmisen ja ympäristön yhteyttä ja lisätä elämän merkityksellisyyttä. Valokuvan ja musiikin voimasta löytyi myös hyviä esimerkkejä.

Teknologiaa on jo opittu käyttämään muistisairautta sairastavan tukena ja myös kotihoidon apuna, mutta paljon olisi vielä hoksattavaa. Monella on jo käytössä erilaisia arkisia välineitä, esimerkiksi älypuhelin, aktiivisuusranneke, muistutushälyttimet ja paikantimet. Ne pitäisi ottaa jo varhain aktiiviseen käyttöön.

Muistisairaana ihmisen hengellisestä kohtaamisesta puhui dosentti Jari Pirhonen. Vanhusoikeuden professori Anna Mäki-Petäjä-Leinonen Itä-Suomen yliopistosta esitteli tutkimustuloksia ikääntyneiden ja muistisairaiden oikeuksien toteutumisesta AVIn hoitokotien taannoisten sulkupäätösten pohjalta. Mielen

hyvinvointia ja palvelun laatua arvioidaan AVIn päätöksissä muun muassa puhuttelun, perushoivan, ruokailun, viriketoiminnan ja ulkoilun toteutumisen näkökulmasta.

Ennakkotieto jo kalenteroitavaksi: Muistiliiton eurooppalaisen kattojärjestön Alzheimer European konferenssi järjestetään ensi vuonna Helsingissä 16.–18.10.2023. Sinne joukolla!

Arja Jämsén